

Toetsing Wet natuurbescherming

Noordzone, Amsterdam

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Toetsing Wet natuurbescherming

Noordzone, Amsterdam

Opdrachtgever

Initiatiefnemer woningbouw Noordzone

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Postbus 53
7470 AB Goor
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 33 15
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P9236
Datum: 18-3-2019
Projectleider: Jac Hakkens
Opgesteld: Ninja Blok
Gecontroleerd: Vincent de Lenne

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het bevoegd gezag stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken.

INHOUD

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling.....	6
3	NATUURWETGEVING EN -BELEID	8
3.1	Inleiding.....	8
3.2	Bescherming van soorten	8
3.3	Bescherming van gebieden	8
3.4	Bescherming van houtopstanden	10
3.5	Natuurnetwerk Nederland.....	10
3.6	Ecologische structuur Amsterdam	11
3.7	Hoofdgroenstructuur Amsterdam.....	12
4	METHODE	14
4.1	Bureauonderzoek.....	14
4.2	Terreinbezoek	14
5	BESCHERMDE SOORTEN	16
5.1	Planten.....	16
5.2	Zoogdieren.....	16
5.2.1	Vleermuizen	16
5.2.2	Overige zoogdieren.....	20
5.3	Vogels	21
5.4	Reptielen.....	23
5.5	Amfibieën	23
5.6	Vissen	24
5.7	Ongewervelden.....	24
6	CONCLUSIE.....	26
6.1	Conclusie bescherming soorten	26
6.2	Conclusie bescherming gebieden.....	27
6.3	Conclusie bescherming houtopstanden	27
6.4	Conclusie Natuurnetwerk Nederland	27
6.5	Natuurkansen.....	27
6.6	Geldigheid onderzoek	28
	LITERATUURLIJST.....	30
	BIJLAGE 1 INBOUWVOORZIENINGEN VLEERMUIZEN EN VOGELS	32
	BIJLAGE 2 WETTELIJK KADER NATUURWETGEVING	37

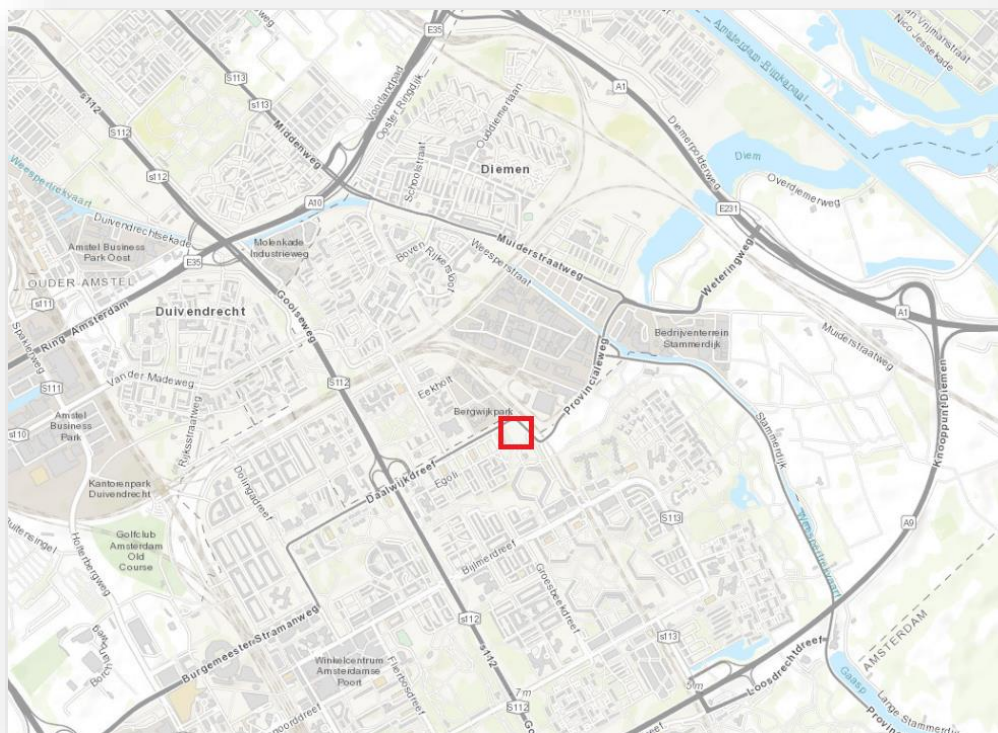
1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

In de woonwijk Bijlmer-Oost te Amsterdam, is het voornemen een braakliggend terrein om te vormen naar bouwgrond voor woningbouw. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en waarnemingen van soorten ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig zijn en verwacht worden. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

Figuur 1. Ligging van het plangebied in de wijk Diemen in Amsterdam (bron: ArcGis Online).

Figuur 2. Begrenzing plangebied (bron: ArcGis Online).

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen op de noordelijke grens van de wijk Bijlmer-Oost van Amsterdam-Zuid. De provinciale weg rondom het plangebied betreft de Daalwijkdreef en buigt ten zuidoosten af in de Elsrijkdreef. Deze weg ontsluit het plangebied. Ten noorden ligt de hoofdwerkplaats van het GVB waar treinonderdelen worden gerepareerd. Ten oosten ligt de metroverbinding tussen de Amsterdam Verrijn Stuartweg en de Ganzenhoef.

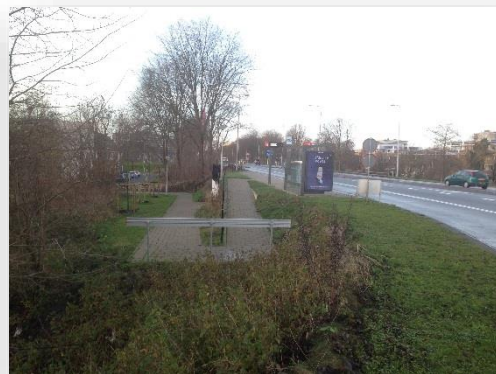
De oppervlakte van het plangebied is ongeveer 1,5 hectare. Het terrein bestaat uit een verruigd grasveld met langs de randen opslag van jonge bomen. Aan de westrand van het plangebied staan ongeveer 20 solitaire bomen waaronder twee oudere wilgen, enkele jonge berken, essen en zomereiken. In de essen zijn enkele spleten en knoesten aanwezig. Er is geen bebouwing aanwezig op het terrein. Parallel aan de provinciale weg loopt een drooggevalen sloot met aan de oeverzijde een struiklaag van inheemse kruiden als gewone braam. In de woonwijk is verlichting aanwezig van straatlantaarns.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens om op de locatie woningbouw te realiseren. Voor de ontwikkeling wordt een ruimtelijke procedure gevolgd. Voor het bouw klaar maken van het terrein, zijn de volgende ingrepen nodig:

- De aanwezige bomen op het terrein en langs de weg zullen worden verwijderd;
- De waterhoudende greppel langs de rand van het plangebied wordt drooggelegd;
- De verouderde straatlantaarns zullen worden verwijderd.

Verwacht wordt dat de ruimtelijke procedure afgerond zal zijn in 2019. De werkzaamheden zullen medio 2020 in uitvoering gaan.

Figuur 3. Impressie plangebied vanuit diverse aanzichten, situatie op woensdag 9 januari 2019.

3

NATUURWETGEVING EN -BELEID

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag en alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leidt tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien dit niet mogelijk blijkt, is het nodig om na te gaan of een ontheffing kan worden verkregen. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De bescherming van soorten is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedenbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden

instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op een minimale afstand van 7 km afstand liggen de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden Botshol en Markermeer & IJmeer (figuur 4 geeft de ligging ten opzichte van de gebieden weer). De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maakt dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er derhalve geen reden om aan te nemen dat er kans is op een belemmering van de kernopgaven van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Figuur 4. Ligging en begrenzing plangebied ten opzichte van omliggende Natura 2000-gebieden (bron: Aeries Calculator).

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het omhakken of rooien van bossen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten er meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of er hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Binnen het plangebied worden naar verwachting alle bomen gekapt. Het betreft ongeveer 30 solitaire bomen. Het gaat om boomsoorten als ruwe berk, wilgen, zomereik en gewone es. De bomen staan binnen de bebouwde kom conform de Boswet. Een nadere toetsing van houtopstanden of het doen van een melding wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.5 Natuurnetwerk Nederland

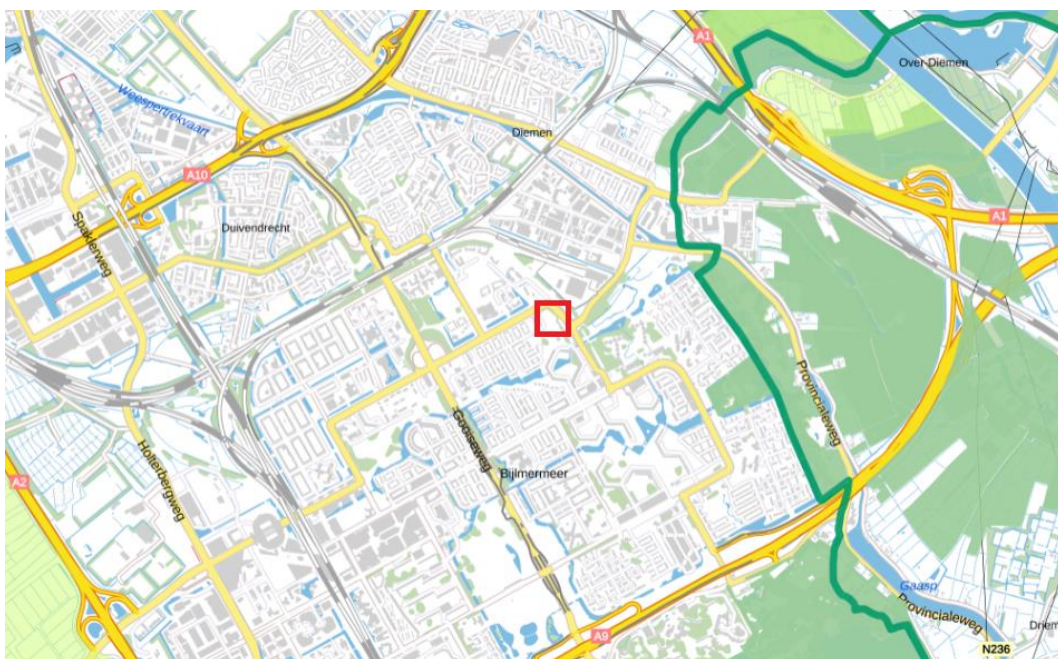
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de Wet Ruimtelijke Ordening heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Provincies hebben hiervoor soms een andere benaming.

Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op het NNN denkbaar zijn, is het noodzakelijk een NNN-toetsing uit te voeren.

Gevolgen plangebied

Het plangebied en de directe omgeving maken (geen) onderdeel uit van het NNN (figuur 5). Het plangebied ligt op ongeveer 800 meter van begrensd NNN-gebied. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Daarnaast wordt het bestemmingsplan niet gewijzigd. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Figuur 5. Ligging plangebied ten opzichte van het NNN (bron: Actualisatie Structuurvisie Noord-Holland 2014).

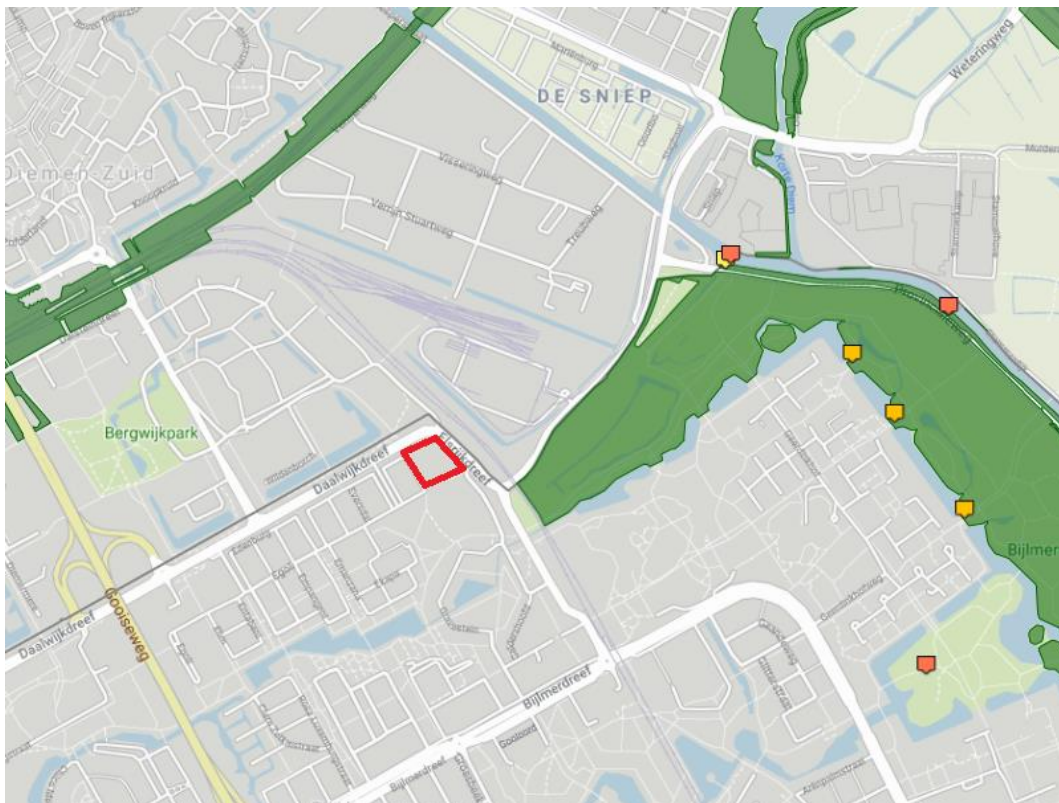
3.6 Ecologische structuur Amsterdam

De ecologische structuur is onderdeel van het provinciale natuurbeleid dat op stedelijk niveau wordt gevoerd (figuur 6), en loopt parallel aan het Natuurnetwerk Nederland. De gebieden in Amsterdam met kansen voor het vergroten van aanwezige natuurwaarden, zijn aangewezen door de gemeente Amsterdam en zijn opgenomen in de structuurvisie Amsterdam 2040 (bron: www.amsterdam.nl). Bij ruimtelijke plannen dient rekening gehouden te worden met deze aangewezen gebieden.

Gevolgen plangebied

Op basis van de voorgenomen werkzaamheden zijn geen directe effecten te verwachten op de ecologische structuur of het functioneren van de ecologische passages, vanwege de afstand, aard en type ingreep.

Hoewel het plangebied geen direct onderdeel vormt van de ecologische structuur, zijn er wel groenstructuren aanwezig met verbindende functies. Bij het inrichten van de bouw kavel wordt geadviseerd rekening te houden met het terug planten van boom- en struikvormers om het huidige groen om een vergelijkbare groenstructuur terug te brengen.

Figuur 6. Ligging en begrenzing ten opzichte van de Ecologische structuur en ecopassages (bron: <https://maps.amsterdam.nl/ecopassages>).

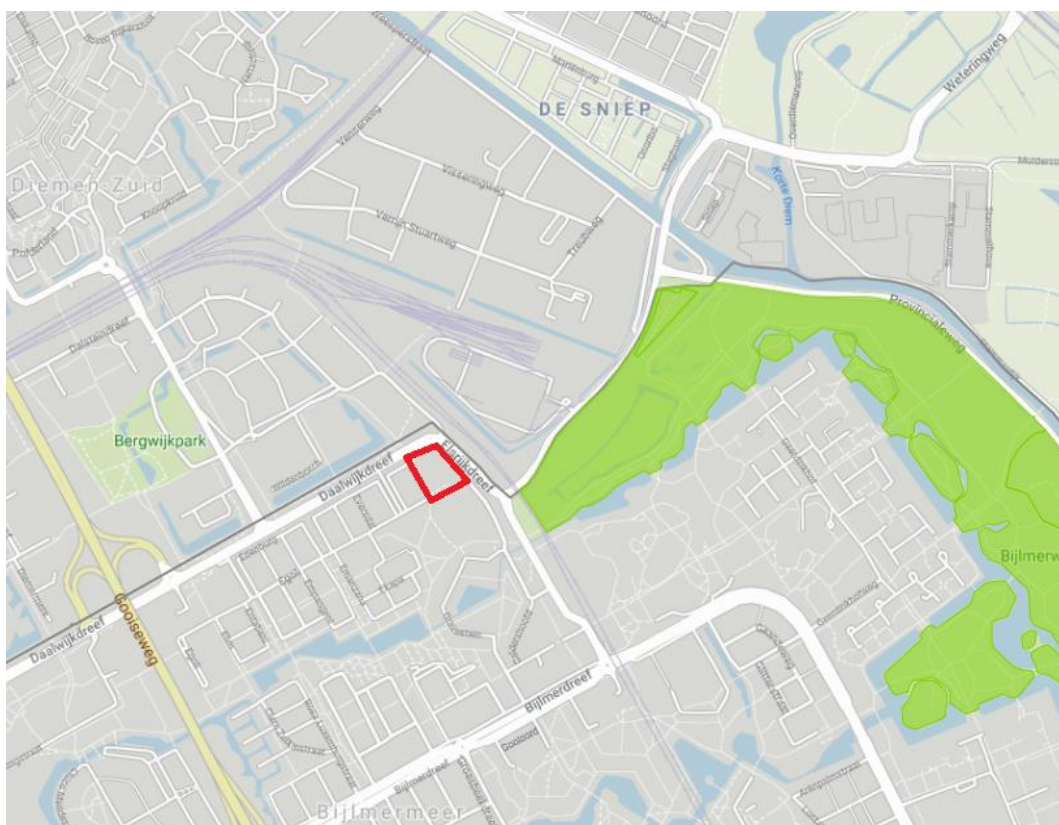
3.7 Hoofdgroenstructuur Amsterdam

In de structuurvisie Amsterdam 2040 is een beleidskader opgenomen met betrekking tot het behoud van groen (figuur 7). Hierin staat beschreven welke minimaal benodigde hoeveelheden groen, de stad Amsterdam wil behouden. Het gaat om gebieden met een onmisbare functie, ter verbetering van het leefklimaat, luchtkwaliteit en waterhuishouding, biodiversiteit, groene recreatie en voedselproductie. Daarbij worden initiatieven met vergroting van natuurwaarden en recreatieve gebruikswaarden aangemoedigd (bron: www.amsterdam.nl).

De Bijlmerweide, gelegen ten oosten van het plangebied, is aangewezen als ruigtegebied/struinnatuur, en ligt op een afstand van 200 meter. Andere gebieden in de directe omgeving aanwezig die onderdeel zijn van de Hoofdgroenstructuur, zijn niet aanwezig.

Gevolgen plangebied

Het plangebied is geen onderdeel van de Hoofdgroenstructuur Amsterdam. Daarnaast basis van de voorgenomen werkzaamheden zijn geen directe effecten te verwachten op de Hoofdgroenstructuur, vanwege afstand, aard en type ingreep.

Figuur 7. Ligging en begrenzing ten opzichte van de Hoofdgroenstructuur Amsterdam (bron: <https://maps.amsterdam.nl/ecopassages>).

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie;

- Uit de landelijke en regionale verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer), en veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.
- Er zijn verspreidingsgegevens opgevraagd bij het natuurloket NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) ter ondersteuning van gebruikte overige literatuur.

4.2 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Ninja Blok uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie onderstaand kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op woensdag 9 januari 2019, bij 4°C, bewolkt weer en windkracht 3-4 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- *op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of*
- *op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of*
- *als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.*

5

BESCHERMDE SOORTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar (winter) lag dit ook niet in de verwachting. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het uitgesloten dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Veel van de beschermde soorten komen nagenoeg uitsluitend voor in natuurgebieden.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Er worden dan ook geen effecten op beschermde plantensoorten verwacht. Een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;

- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende, en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

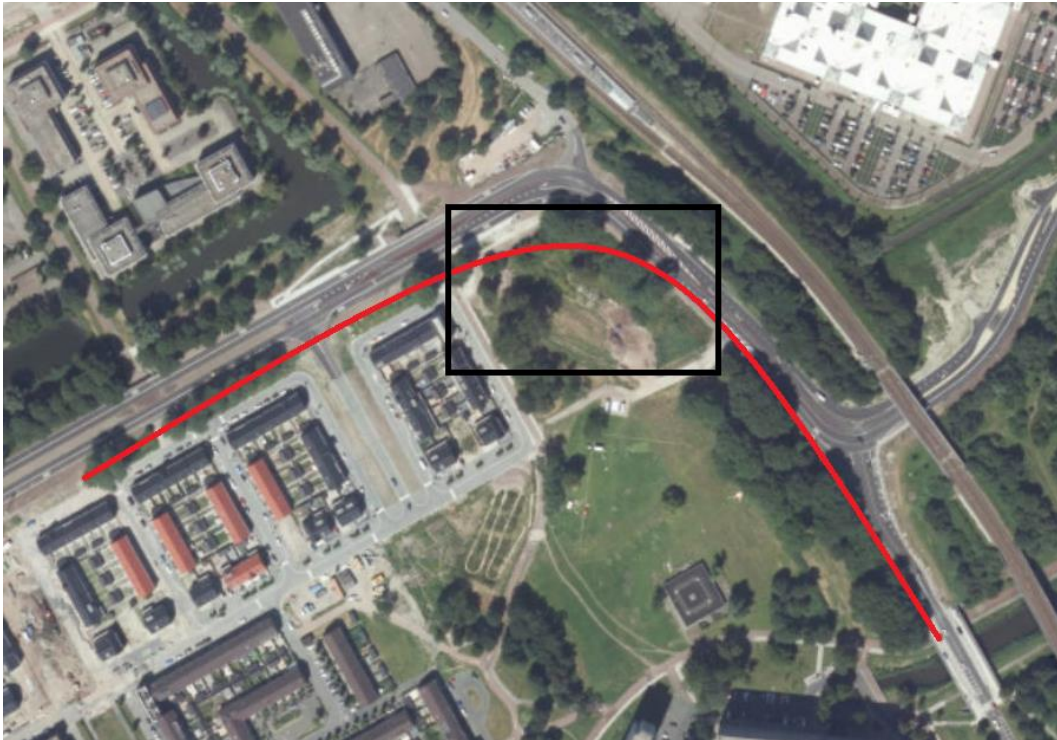
In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. In het plangebied zijn dan ook geen verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen aanwezig. Wel komt binnen het gebied beplanting voor, een aantal ook van omvang die potentie bieden als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. In de aanwezige wilgen en Amerikaanse eiken zijn geen geschikte boomholtes en spleten aangetroffen die potentieel geschikt zijn als verblijfplaatsen voor vleermuizen. De essen bevatten enkele spleten en noesten waar een soort als ruige dwergvleermuis tussen kan kruipen.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied is redelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De bomen bieden beschutting voor vleermuizen om langs te jagen. De greppel voorzien van ondiepe waterkolom, parallel lopend aan de provinciale weg, heeft een insect aantrekkende werking. Voor vleermuizen vormt de greppel daarom een goede voedselbron.

Ook de omgeving is geschikt als foerageergebied, ondermeer door de aanwezigheid van de watergang met opgaande beplanting aan de noordzijde van het plangebied.

Vleermuizen gebruiken lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, zoals houtsingels, welke als vliegroute kan dienen. De watergang ten zuidoosten van plangebied is geschikt als foerageergebied, welke in verbinding staat met de westelijk gesitueerde woonblokken door onder andere de bomenrij binnen het plangebied (zie figuur 8). Dit betreft de enige lijnvormige groenstructuur die deze twee functies (verblijfplaats een foerageergebied) verbindt. De bomenrij parallel lopend aan de provinciale weg is daarom een potentiële essentiële vliegroute.

Figuur 8. De rode lijn geeft de potentiële essentiële vliegroute weer voor vleermuizen. Het zwarte vlak betreft de te verwijderen bomenrij.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Doordat de essen bomen beschikken over geschikte elementen die kunnen dienen als verblijfplaatsen (o.a. boomholtes en spleten), kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen niet worden uitgesloten in het plangebied. De ontwikkeling heeft daarom mogelijk een negatief effect op vleermuizen.

Het is daarnaast van belang dat de verlichting in het plangebied niet toeneemt (zie kader – verlichting). Dit kan met enkele simpele maatregelen:

- niet uitstralende armaturen (zie kader verlichting **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**);
- plaatsen van afschermende beplanting;
- voorkom verlichting van boomkronen;
- tijdelijke verlichting (slechts een deel van de nacht aan).

Het plangebied heeft een functie als foerageergebied voor vleermuizen. Dit betreft geen essentieel foerageergebied, vanwege de alternatieve geschikte gebieden in de woonwijk zoals bijvoorbeeld de noordelijk gelegen watergang. De bomenrij langs de provinciale weg

is mogelijk onderdeel van een vliegroute voor vleermuizen vanwege de lijnvormige structuur die het groenstructuren in de directe omgeving met elkaar verbindt. Uit nader onderzoek moet blijken of dit een essentiële functie betreft van het leefgebied van vleermuizen, omdat er mogelijk geen alternatieven aanwezig zijn. Het gaat dan met name om gebouwbewonende vleermuizen die van de westelijk gelegen woonblokken naar de zuidelijke watergang vliegen.

Conclusie: nader onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten en een mogelijke essentiële vliegroute, is noodzakelijk om negatieve effecten uit te sluiten. Aan de hand van dit nader onderzoek kan dan bepaald worden of een ontheffing in het kader van de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

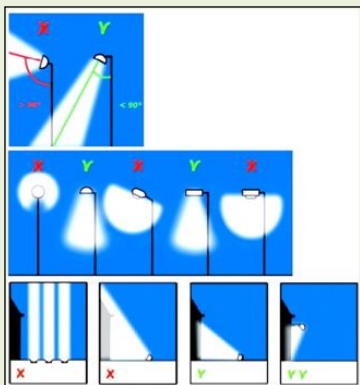
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: haas, konijn, egel en diverse algemene muizensoorten. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast zullen een aantal het plangebied gebruiken als migratieroute. Deze soorten zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming en vallen onder het beschermingsregime “andere soorten”. In de provincie Noord-Holland is voor deze soorten bij een ruimtelijke inrichting een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Andere beschermde soorten zoals de rode eekhoorn, steenmarter of bunzing kunnen het plangebied gebruiken als foerageergebied of migratieroute. Er zijn geen eekhoornnesten tijdens het veldbezoek vastgesteld. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen of latrines aangetroffen welke de aanwezigheid van steenmarter of bunzing indiceren. De bosschage met onder begroeiing langs de rand van het plangebied, is geschikt als verblijfplaats voor

deze soorten. Er zijn echter tijdens het veldbezoek geen verblijfplaatsen aangetroffen. Uit verspreidingsgegevens zijn geen recente waarnemingen bekend in het plangebied of de directe omgeving. Verblijfplaatsen van deze soorten worden daarom niet verwacht.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Noord-Holland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Voor bovenstaande soorten, de soorten met een bescherming als, rode eekhoorn, bunzing en steenmarter geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van de werkzaamheden niet aangetroffen en worden niet verwacht. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soorten. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom uitgesloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid kan gemaakt worden tussen broedvogels en vogels met jaarrond beschermde nesten. Vogels met jaarrond beschermde nesten komen elk jaar terug bij hun nest. Dit nest mag dus ook niet buiten het broedseizoen verwijderd worden.

Broedvogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Tijdens het veldbezoek zijn de volgende soorten waargenomen: halsbandparkiet, ekster, zwarte kraai, houtduif, kokmeeuw, merel, heggemus en koolmees. Andere vogelsoorten die gebruik kunnen maken van het plangebied zijn; huismus, gierzwaluw, pimpelmees, roodborst en winterkoning. Binnen het plangebied zijn verschillende (oude) nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. In het plangebied zijn 3 verouderde nesten (horsten) waargenomen. Deze bevinden zich in een berk op het grasveld en in de bosschage parallel lopend aan de provinciale weg. Verwacht wordt dat de verouderde horsten in voormalig eigendom waren van soorten als ekster of zwarte kraai. Van andere soorten als sperwer of buizerd zijn geen veren of uitwerpselen aangetroffen nabij de nesten en worden per definitie niet verwacht in het plangebied vanwege de ongeschikte leefomstandigheden.

Het gebied is echter wel geschikt als leefgebied voor sperwer. Hij kan het plangebied gebruiken als foerageergebied. De provinciale weg en direct aanliggende bebouwing zijn dusdanige verstoringfactoren, waardoor een sperwer niet tot broeden kan komen. Er zijn tevens geen actuele waarnemingen bekend van de soort in het plangebied of de directe omgeving. Tevens zijn er geen veren of uitwerpselen aangetroffen welke zijn aanwezigheid kunnen aantonen.

De aangelegen woningen (buiten plangebied) zijn potentieel geschikt als nestplaatsen voor huismus en gierzwaluw. Mogelijk dat deze soorten, en overige soorten met jaarrond beschermde nesten, het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied. Tijdens het veldbezoek is de huismus niet waargenomen. Uit de meest recente verspreidingsgegevens zijn tevens geen waarnemingen bekend binnen het plangebied of directe omgeving.

Effecten en ontheffing

Broedvogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels wegnemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen kunnen in veel situaties worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Het plangebied biedt biotoop voor dergelijke soorten als sperwer, huismus en gierzwaluw als leefgebied.

Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Geadviseerd wordt om de bommenrij parallel lopend aan de provinciale weg voorafgaand aan de kap, te laten inspecteren door een ecologisch deskundige.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels.

5.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen. In de omgeving zijn waarnemingen van de beschermde ringslang. De dichtstbijzijnde waarneming ligt op een minimale afstand van 1,5 km richting het oosten. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn er geen composthopen, vervellingen of andere aanwijzingen waargenomen wat de aanwezigheid van de soort indiceert. De ringslang kan het plangebied wel gebruiken als migratieroute door langs de rietvegetatie te manoeuvreren. Het betreft geen essentiële functie van het leefgebied.

Effecten en ontheffing

Er zijn geen beschermde functies van het leefgebied aanwezig binnen de grenzen van het plangebied. Negatieve effecten op reptielen zijn dan ook niet aanwezig. Een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. In het plangebied zelf is een greppel aanwezig voorzien van een laagstaande waterkolom gemengd met verontreinigde delen (geloosd afval). Gezien de vervuilde condities van het water, zijn deze ongeschikt voor voortplantingsplaatsen voor amfibieën. Deze soorten zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming en vallen onder het beschermingsregime “andere soorten”. In de provincie Noord-Holland is voor deze soorten bij een ruimtelijke inrichting een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Andere (strikter) beschermde amfibieën worden niet verwacht in het plangebied vanwege het aanwezige ongeschikte habitat voor deze soorten. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde amfibieën rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Noord-Holland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Het is aan te bevelen om de werkzaamheden aan de bodem uit te voeren voor november, wanneer volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap (zorgplicht).

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn geen watervoerende elementen (sloten, poelen, enzovoort) aanwezig met geschikte condities voor vissen. Derhalve ontbreekt geschikt leefgebied voor vissen en zijn deze dan ook niet aanwezig.

Effecten en ontheffing

Beschermde vissen zijn niet in het plangebied aanwezig. Er worden dan ook geen effecten op beschermde vissen verwacht. Een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel, nauwe korfslak en platte schijfhoorn niet verwacht. Dit door het ontbreken van geschikt habitat dat onder andere bestaat uit heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden aanwezig. Er worden dan ook geen effecten op beschermde ongewervelden verwacht. Een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

5.8 Overlastsoorten

In Nederland komen diverse exoten met een bedreigend karakter voor inheemse soorten. De internationale Convention on Biological Diversity moet daarom deze problematiek aan de bron doen bestrijden. Hierbij zijn preventie, eliminatie en isolatie en beheer van de populatie respectievelijk uitgangspunten. Ook de internationale verdragen als 'The International Plant Protection Convention (IPPC)', en The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora en Fauna (CITES), zijn onderdeel van dit wettelijk kader.

Het Nederlandse beleid is gevat in de 'Beleidsnota invasieve exoten', en richt zich vooral op preventie van nieuwe exoten zonder geen directe bestrijding. De aard en omvang van het probleem en de te verwachte maatschappelijke en economische inspanningen zijn wegingsfactoren in de besluitvorming om over te gaan op een strategie voor bestrijding.

Voorkomen soorten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen aanwijzingen gesignaleerd, waarbij het voorkomen van exoten als Japanse duizendknoop of stadsduiven werd vermoed. Deze soorten zijn daarom uitgesloten in het plangebied. De bruine rat is een veelvoorkomende soort die met regelmaat voor overlast zorgt, met name in de steden. Er zijn geen keutels of haren aangetroffen tijdens het veldbezoek. Ook zijn er geen holen waargenomen met een mogelijke verblijfsfunctie voor de bruine rat.

Gevolgen plangebied

Op basis van het veldbezoek wordt gesteld dat overlastsoorten niet aanwezig zijn in het plangebied. Het treffen van noodzakelijke maatregelen is daarom niet noodzakelijk.

6

CONCLUSIE

Op basis van deze toetsing aan de Wet natuurbescherming voor de locatie Noordzone te Amsterdam, worden de onderstaande conclusies getrokken.

6.1 Conclusie bescherming soorten

Het plangebied biedt een potentieel habitat voor een aantal beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte en uitgebreide veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en eenmalig veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele algemeen beschermde soorten met een landelijke vrijstelling en voor enkele soorten zonder deze vrijstelling. Voor veel soorten maakt het plangebied onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soort. Dit betreft echter geen essentieel onderdeel. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn echter niet te verwachten door het ongeschikte aanwezige biotoop, zoals voor rugstreeppad en ringslang. Negatieve effecten op deze soorten zijn niet aanwezig. Dit is echter niet van toepassing op broedvogels, koolmees en merel. Voor deze soorten geldt het onderstaande. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van deze resultaten.

- Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Verder dient er bij de werkzaamheden rekening gehouden te worden met nesten van vogels en de algemene zorgplicht.
- Geadviseerd wordt om de bomenrij parallel lopend aan de provinciale weg voorafgaand aan de kap, te laten inspecteren door een ecologisch deskundige.
- Binnen het plangebied zijn verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen voorhanden in de aanwezige spleten en knoesten van de essen. Het gaat om potentiële zomerverblijfplaatsen of balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen. Uit nader onderzoek moet duidelijk worden of dergelijk beschermde functies aanwezig zijn.
- De bomenrij parallel lopend aan de provinciale weg heeft mogelijk een functie als essentiële vliegroute. Door de verwijdering van de bomenrij is nader onderzoek naar de een mogelijk aanwezige essentiële vliegroute noodzakelijk.

6.2 Conclusie bescherming gebieden

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maakt dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.3 Conclusie bescherming houtopstanden

In deze fase wordt uitgegaan dat alle bomen binnen het plangebied worden gekapt. De houtopstand is echter binnen de bebouwde kom gelegen waardoor een nadere toetsing van houtopstanden niet noodzakelijk wordt geacht. Een kapvergunning is wel benodigd op grond van de APV. Geadviseerd wordt om zoveel mogelijk bomen te handhaven.

6.4 Conclusie Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van het NNN. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.5 Natuurkansen

In het plangebied zijn vanwege het terreintype en de stedelijke omgeving, relatief weinig natuurwaarden aanwezig. De aanwezige beplanting langs de provinciale weg biedt wel geschikt biotoop voor veel broedvogels, vleermuizen, amfibieën, en enkele andere kleine zoogdieren. Dit deel van het plangebied bevat hiermee de meeste kansen om natuurwaarden te vergroten.

Voor het realiseren van de woningbouw op de locatie Noordzone worden de volgende inrichtingsmaatregelen geadviseerd:

- In het bouwontwerp kunnen inbouwvoorzieningen worden geïntegreerd voor soorten die afhankelijk zijn van bebouwing. Het inpassen van bijvoorbeeld inbouwstenen voor gebouw bewonende vleermuissoorten als gewone dwergvleermuis of laatvlieger, heeft een meerwaarde voor deze soorten. Ook voor huismus en gierzwaluw zijn dergelijke maatregelen interessant. In bijlage 2 zijn voorbeelden toegevoegd van dit type voorzieningen voor deze soorten.
- De bomenrij langs de provinciale weg handhaven (zie paragraaf 5.2.1). Geadviseerd wordt om de struiklaag aan te vullen met bes dragende inheemse heesters om structuur en variatie te vergroten.
- Het aanleggen van een sloot langs de bestaande beplanting parallel lopend aan de provinciale weg, biedt kansen voor algemene amfibieën en vissen. Tevens trekt de nieuwe watergang insecten aan, wat voor vogels en vleermuizen kan dienen als voedselbron.

6.6 Geldigheid onderzoek

De bevoegde gezagen hanteren de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen algemeen voorkomende soorten, de overige beschermde soorten van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Beschermingsregime	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
“Andere soorten”	Vrijgestelde grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
“Andere soorten”	Vrijgestelde amfibieën	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
“Andere soorten”	Steenmarter en bunzing, rode eekhoorn	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig, leefgebied blijft behouden	Nee	Zorgplicht
Habitatrichtlijn	Vleermuizen	Naar verwachting, onderdeel van leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig, leefgebied blijft behouden	Nee, mits	Mits de bomenrij blijft gehandhaafd is nader onderzoek overbodig
Vogelrichtlijn	Vogels	Broedlocatie en onderdeel leefgebied	Mogelijke verstoring	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht
Vogels jaarrond	Vogels vaste broedlocaties	Broedlocatie en onderdeel leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig, leefgebied blijft behouden	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

LITERATUURLIJST

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – *Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Centre & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland*, - *Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dietz, C., Helversen, O. van, & Nill, D. (2011). *Vleermuizen: Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Utrecht, Nederland: De Fontein & Tirion Uitgevers.
- Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). *Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen*. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdiervereniging, Arnhem.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. (2018). *Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering*, Tweede druk: Kosmos Uitgevers & Utrecht/Antwerpen.
- Timmermans, G., Daalder, R. (2012), *Ecologische visie. Ecologie, biodiversiteit en groene verbindingen in Amsterdam*. Gemeente Amsterdam, versie 20 april 2012.
- Vogel R.L., Bouwma I., Koese B., Kranenbarg J., La Haye M., Odé B., Sierdsema H., Sparrius L., Verburg P. & Zollinger R. (2013). *Het belang van Nederland buiten de Ecologische Hoofdstructuur voor soorten van de Vogelrichtlijn en van bijlage V van de Habitatrichtlijn*. Sovon-rapport 2013.015. Sovon, Nijmegen.
- Weeda, R., Westra, C., Westra, E. J., & Westra, T. (1985-1994). *Nederlandse oecologische flora: Wilde planten en hun relaties 1 t/m 5*. Amsterdam, Nederland: IVN in samenw. met de Vara en de VEWIN.

Soortinformatie: - www.zoogdiervereniging.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- profielendocument

Waarnemingen: - ndff-ecogrid.nl

Soorten:

- Bij12 (2017). *Kennisdocument Buizerd Buteo buteo*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.

- Bij12 (2017). *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Rugstreeppad Bufo calamita*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis Pipistrellus nathusii*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.

Overige:

- Rapport Quicksan ecologie Egeldonk D1 Flora en fauna. Els & Linde. Versie 26 april 2017.

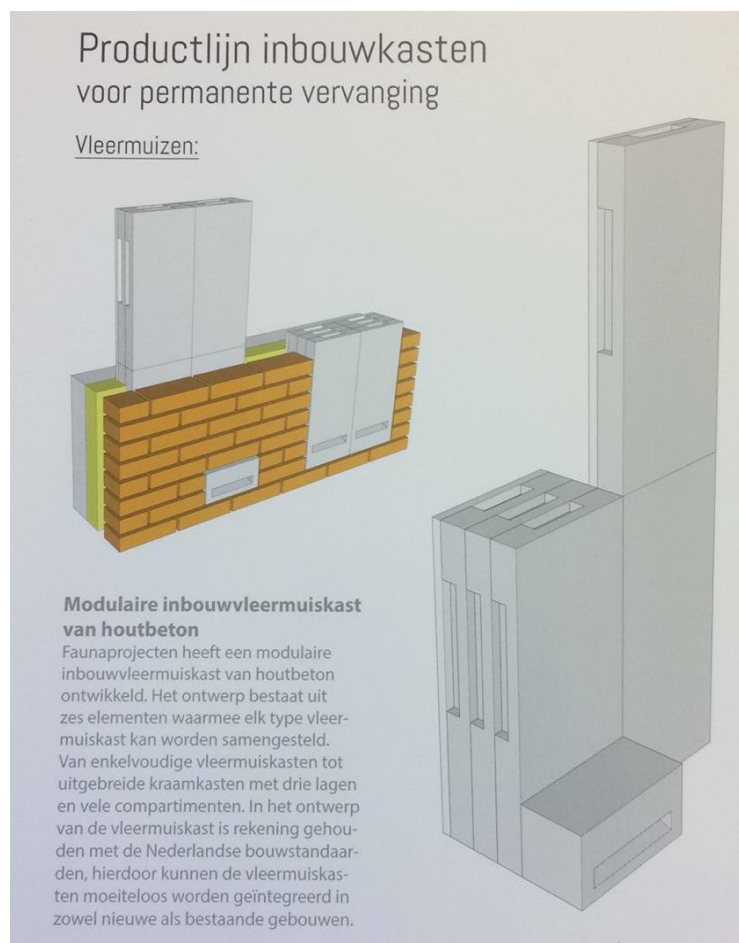
BIJLAGE 1 INBOUWVOORZIENINGEN

VLEERMUIZEN EN VOGELS

Vleermuizeninbouwkast houtbeton

Deze inbouwsteen biedt vleermuizen een perfect onderkomen. De steen verdwijnt tijdens het inbouwen voor het grootste gedeelte in de spouw, alleen de voorzijde met de ingangsoopening is zichtbaar in de gevel. (hij zal met de voorzijde van de inbouwsteen 2 cm binnen de muur liggen). Aan de achterzijde van de steen kan de spouwisolatie gewoon door lopen want de steen is in de spouw 5 cm dik.

Aan beide zijden van de steen zit een uitneembaar plankje wat bij gebruik van meerdere stenen desgewenst weggehaald kan worden. U kunt namelijk meerdere stenen naast elkaar inbouwen om zodoende ruimte voor grotere aantallen vleermuizen te creëren. De vleermuizen kunnen zo van de ene naar de andere steen kruipen. De steen is geschikt voor de gewone en de ruige dwergvleermuis, maar ook de laatvlieger en meervleermuis behoren tot de mogelijke bewoners. Afmetingen: 22x14x50 cm. (Artikelnummer: 91013).

Figuur 7. Bron: faunaprojecten.nl

Maatwerk voorzieningen aan gebouwen

Vanaf het moment dat mensen zijn gaan bouwen, hebben vleermuizen en andere dieren een plek gevonden in die gebouwen. In muren en daken was altijd wel een ruimte waarin zij, vaak onopgemerkt, konden verblijven. Door de veranderende bouwtechnieken en isolatievoorschriften wordt dit voor de vleermuizen steeds moeilijker. We kunnen vleermuizen helpen door spouwmuren en daklagen als geheel voor hen geschikt te maken. Dat is helemaal niet zo ingewikkeld.

Spouw geschikt en toegankelijk maken

De gangbare dikte van de spouw is bij nieuwbouw 10 tot 12 cm. Dat is in principe genoeg ruimte om én een goede isolatielaag aan te brengen én in een verblijfplaats voor vleermuizen te voorzien. Om de spouw voor vleermuizen geschikt te maken moet er tussen de buitenmuur en het isolatiemateriaal (de luchtspouw) minimaal 3 cm ruimte zijn. De vleermuizen moeten zowel aan de buitenmuur als de isolatielaag kunnen hangen. Steenwol- of glaswoldekens moeten worden voorzien van een harde ruwe buitenlaag. Vleermuizenkeutels moeten helemaal naar beneden kunnen vallen. Voorkom dat vleermuisnest zich in een kleine ruimte kan gaan ophopen. Als de spouw voldoende ventileert droogt vleermuisnest geurloos uit. De toegang voor de vleermuizen tot de spouw kan bestaan uit open stootvoegen, open voegen tussen gevelplaten, open voegen tussen muur- en dakdelen of uit speciale vleermuisstenen.

Dak geschikt en toegankelijk maken

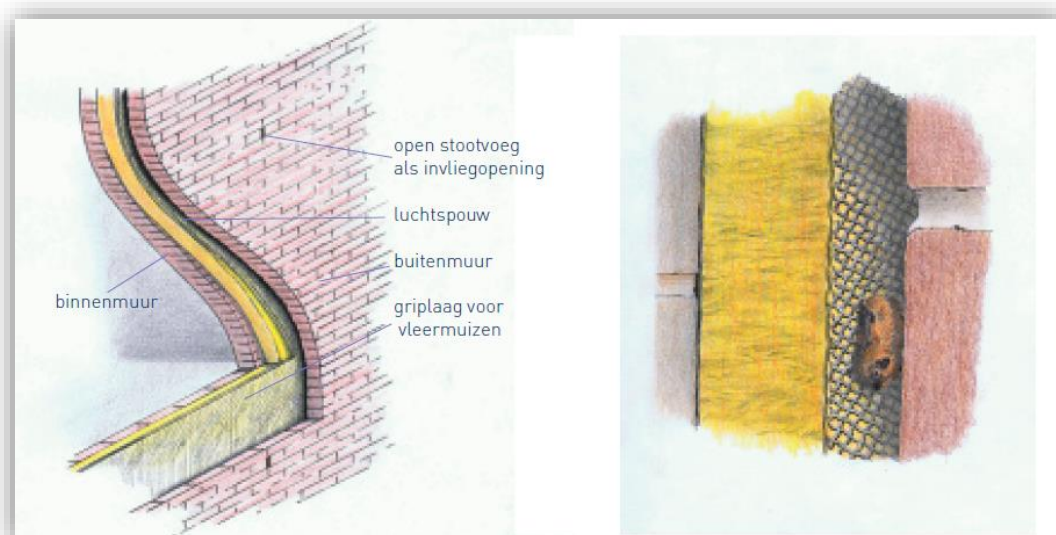
Vleermuizen verblijven ook regelmatig in spleetvormige ruimten in het dak: onder de dakpannen of tussen houtlagen in het dak. Sommige soorten, zoals laatvliegers zitten zelfs voornamelijk in dergelijke daklagen. Bij moderne gebouwen met een hellend dak bevinden zich in het dak nog maar weinig ruimten die kunnen dienen als verblijfplaats. Het geschikt maken van een dak betekent dan het aanbrengen van een extra spleetvormige ruimte waarin vleermuizen kunnen wegkruipen. Deze kan zich boven of onder het dakbeschot bevinden. Creëer mogelijkheden aan meerdere zijden van het dak en zorg voor goed bereikbare invliegopeningen. De toegang tot deze daklagen kan aan de zijkant van het dak lopen via de gevelpannen of de windveer, en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Alleen bij daken met een hellingshoek van meer dan 60% kunnen ook vleermuispannen of gierzwaluwpannen als toegang dienen. Zorg ervoor dat het niet te warm of te koud kan worden: betonnen dakpannen warmen makkelijk op tot te hoge temperaturen en koelen 's nachts ook weer te veel af.

Aparte of extra gebouwdelen voor vleermuizen

Het kan voorkomen dat het niet mogelijk of niet wenselijk is om van een gebouw de hele spouw of het hele dak vleermuisvriendelijk te bouwen. Bijvoorbeeld wanneer het niet binnen de bouw- of isolatievoorschriften te realiseren is, of het niet mogelijk blijkt de acceptatie van de bewoners te organiseren. In dat geval kan er gekeken worden naar het vleermuisvriendelijk bouwen van gebouwdelen die minder intensief worden gebruikt

Figuur 8. Bron: Vleermuisvriendelijk bouwen, Erik Korsten.

Figuur 9. Bron: Vleermuisvriendelijk bouwen, Erik Korsten.

Huismus

Nieuwe verblijfplaatsen

Het aanbrengen van zgn. 'vogelvides' in de nieuwbouw is een maatregel die op een aantal plaatsen al met succes is toegepast. Essentieel is ook dat in de omgeving van de nestlocaties voldoende dekking aanwezig is in de vorm van dichte bosschages met voldoende voedsel. Het ontwikkelen van een ruige, natuurlijke groenstructuur waarin voldoende dekking aanwezig is, vormt hiervoor een goede uitwerking (o.a. geschoren hagen van liguster of meidoorn). Ook een extensief, ecologisch groenbeheer kan een positieve bijdrage leveren. Het is raadzaam om zo vroeg mogelijk met deze soort rekening te houden bij het uitwerken van de nieuwe groene inrichting van het gebied.

Figuur 10. Voorbeeld van een vogelvide voor de huismus (Bron: Vogelbescherming, Nederland).

Voorbeelden van geschikte kasten

Nestkast Mus (Vivara)

Huismussen broeden graag in kolonies. Daarom heeft Vivara speciaal voor huismussen een nestkast ontworpen waarin drie paartjes tegelijk kunnen broeden. Met het ophangen van een mussenkast helpt u de teruglopende populatie van deze vogelsoort op peil te houden. Afmetingen: 40 x 18 x 30 cm. (Artikelnummer: 90515).

WoodStone Mussenkast (Vivara)

Huismussen broeden graag in een kolonie, daarom heeft Vivara deze nieuwe dubbele houtbetonnen mussenkast ontwikkeld. De WoodStone mussenkast kan zowel als opbouw- en inbouwkast worden toegepast. Met de bijgeleverde pluggen en bouten kan de kast eenvoudig aan de wand gemonteerd worden. Als inbouw kan de kast het beste onder een dakrand of goot worden ingemetseld. De kast kan aan de voorzijde geopend worden voor eventuele controle of het schoonmaken van de kast. Er hoeft geen nestmateriaal in de kast aangebracht te worden na plaatsing. Afmetingen: 29 x 16 x 21 cm en diameter: 34 mm. (Artikelnummer: 90071).

Gierzwaluw

Hoewel geen gierzwaluwen in het plangebied voorkomen, wordt toch geadviseerd nieuwe verblijfplaatsen te realiseren voor gierzwaluw. Door renovatie en stadsvernieuwing heeft de gierzwaluw het steeds moeilijker. Het betreft één van de belangrijkste redenen van zijn achteruitgang. Geadviseerd wordt om verblijfplaatsen in het plangebied aan te bieden. Dit is echter geen verplichting vanuit de Wet natuurbescherming. Op de markt zijn diverse mogelijkheden voor gierzwaluw aanwezig in de vorm van nestkasten, dakpannen en neststenen. De betreffende voorzieningen zijn zowel aan gebouwen op te hangen als in te metselen. In deze situatie zijn verschillende opties mogelijk; nestkasten en neststenen. De voorzieningen zijn bijvoorbeeld te bestellen via Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) of Faunaprojecten (www.faunaprojecten.nl).

Figuur 11. Voorbeeld inbouwkast en ophang kast gierzwaluw, bron; faunaprojecten.nl

BIJLAGE 2 WETTELIJK KADER NATUURWETGEVING

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

- 1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn**

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

- 2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn**

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd¹.

- 3. Beschermingsregime “andere soorten”**

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- Een vrijstelling geldt;
- Er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- Een ontheffing is verkregen.

¹ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernietigen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat- sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernietigen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernietigen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernietigen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernietigen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernietigen

Figuur 12. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. De afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. De ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernietigen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat

van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*).

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (SvI) van de soort. De SvI varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de SvI dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** "De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort".
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".
- **Beschermingsregime Overige soorten:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de **Vogelrichtlijn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de **Habitatrichtlijn**, het **Verdrag van Bern** of het **Verdrag van Bonn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor **andere 'nationaal' beschermde soorten** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Programmatistische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatistische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatistische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.